

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+

INFORMACJA O ZAWODZIE

Specjalista do spraw controllingu

(241102)

The image shows a close-up of a financial statement with a pair of black-rimmed glasses and a gold and black fountain pen resting on it. The document contains numerical data in columns, with some values in parentheses indicating negative figures. The word 'assets' is visible on the left side of the document.

6.8	(0)	(82.6)	\$862.5	(6)
2	(29.4)	(160.8)	(285.1)	
4	(27.2)	(52.2)		
104.1		35.8		
54.4	(74.0)	198.5		
11	(116.6)	18.7		(41.5)
7,127.7	6,966.1	7,150.1		
(2,824.7)	(3,049.2)	(2,729.8)	77.4	9.7
(181.0)	(158.5)	(186.4)		(639.2)
440.1	394.7	511.4		
(108.2)	(354.3)	(166.1)	1.6	
(2,673.8)	(3,167.3)	(2,570.9)		
(186.5)	(117.5)	260.6		(28.1)
1,417.2	2,284.9	1,067.3		
(695.4)	(962.8)			
(1,777.8)	(2,615.1)	(3,392.9)		
(3,114.6)	(2,896.6)	(2,609.7)		
233.3	328.6	334.0		
92.6	142.3	112.5		
(11.8)	(13.6)	(10.6)		

Specjaliści do spraw księgowości i rachunkowości

Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej rozpowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

INFORMACJA O ZAWODZIE

Specjalista do spraw controllingu (241102)

Specjaliści do spraw księgowości i rachunkowości

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy

Publikacja opracowana w ramach projektu **Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.4 Modernizacja publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia oraz lepsze dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy

PROJEKT NR: POWR.02.04.00-00-0060/16-00

Partnerzy projektu INFODORADCA+:

- DORADCA Consultants Ltd Sp. z o.o., Gdynia
- Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy, Radom
- Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa
- Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa
- PBS Sp. z o.o., Sopot

INFORMACJA O ZAWODZIE

Specjalista do spraw controllingu (241102)

© Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Warszawa 2018

Kopiowanie i rozpowszechnianie w całości lub w części dozwolone wyłącznie za podaniem źródła.

ISBN 978-83-7789-495-8 [87]

Publikacja bezpłatna

Zdjęcie na okładce (źródło): <http://www.picserver.org/a/accountant-4.html> [dostęp: 10.07.2018].



SPIS TREŚCI

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU	3
1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności).....	3
1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu.....	3
1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD	3
1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący.....	3
2. OPIS ZAWODU.....	4
2.1. Synteza zawodu	4
2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania.....	4
2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy).....	5
2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne.....	6
2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie.....	7
2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji	8
2.7. Zawody pokrewne	9
3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE	9
3.1. Zadania zawodowe	9
3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Prowadzenie controllingu w organizacji w zakresie wspomagania zarządzania strategicznego i operacyjnego.....	10
3.3. Kompetencje społeczne.....	12
3.4. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu.....	13
3.5. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji.....	14
4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO.....	14
4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie	14
4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu	15
4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów	16
4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie.....	16
5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)	17
6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE	17
7. SŁOWNIK POJĘĆ	18
7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze)	18
7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe)	20

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU

1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności)

Specjalista do spraw controllingu 241102

1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu

- Kontroler/analitik biznesowy.
- Kontroler finansowy.

1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD

W Międzynarodowym Standardzie Klasyfikacji Zawodów ISCO-08 odpowiada grupie:

- 2411 Accountants.

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007):

- Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący

Notka metodologiczna

Opis informacji o zawodzie opracowano na podstawie:

- analizy źródeł (akty prawne, klasyfikacje krajowe, międzynarodowe) oraz źródeł internetowych,
- wyników badań i analiz prowadzonych w projekcie PO KL (2011–2013) „Rozwijanie zbioru krajowych standardów kompetencji zawodowych wymaganych przez pracodawców”,
- analizy opisu zawodu zamieszczonego w wyszukiwarce opisów zawodów na Wortalu Publicznych Służb Zatrudnienia,
- zebranych opinii od recenzentów, członków panelu ewaluacyjnego oraz zespołu ds. walidacji i jakości informacji o zawodach.

Autorzy i eksperci opiniujący

Zespół Ekspertki:

- Wioletta Baran – Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji, Dębe Wielkie.
- Monika Raulinajtys-Grzybek – Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji, Leszno.
- Beata Kowalczyk – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.

Zespół ds. walidacji i jakości informacji o zawodzie:

- Urszula Jeruszka – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Barbara Sajkiewicz – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Zdzisław Czajka – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Maciej Gruza – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.

Recenzenci:

- Magdalena Kludacz-Alessandri – Politechnika Warszawska, Warszawa.
- Piotr Stanisław Urbanek – Uniwersytet Łódzki, Łódź.

Panel ewaluacyjny – przedstawiciele partnerów społecznych:

- Anna Misiuk – Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Wydział Nauk Ekonomicznych, Warszawa.
- Maciej Ławrynowicz – Sektorowa Rada ds. Kompetencji Sektora Finansowego przy Warszawskim Instytucie Bankowości, Warszawa.

Data (rok) opracowania opisu informacji o zawodzie: 2018 r.

WAŻNE:

W tekście opisu informacji o zawodzie występują podkreślenia wybranych określeń wraz z indeksem górnym, który wskazuje numer definicji w słowniku branżowym w punkcie 7.2.

2. OPIS ZAWODU

2.1. Synteza zawodu

Specjalista do spraw controllingu analizuje informacje finansowe i ekonomiczne, pełni funkcję doradczą w procesie podejmowania decyzji oraz uczestniczy w projektowaniu i zarządzaniu systemem zbierania informacji wewnętrznej i zewnętrznej, mającej wpływ na działalność podmiotu/organizacji. Uczestniczy w ustalaniu planów i strategii przedsiębiorstwa¹⁹, porównuje stan faktyczny z planami, a także gromadzi, przetwarza i raportuje informacje o charakterze finansowo-zarządczym.

2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania

Opis pracy

Specjalista do spraw controllingu uczestniczy w przygotowywaniu raportów zawierających informacje o charakterze finansowo-zarządczym, których adresatem są osoby zarządzające firmą. Głównymi obowiązkami tego pracownika są między innymi: udział w procesie przygotowania budżetu rocznego przedsiębiorstwa⁶ i budżetowaniu⁵ (dostarczanie informacji niezbędnych do tworzenia budżetów częściowych, agregacja budżetów częściowych i przygotowanie zbiorczego budżetu całej firmy), monitorowanie wykonania budżetu zbiorczego i budżetów częściowych, w uzasadnionych wypadkach wnioskowanie o korektę zadań budżetowych, tworzenie prognoz różnego rodzaju lub planów

o charakterze długookresowym, sporządzanie analiz ekonomicznych oraz ocenianie sytuacji finansowej przedsiębiorstwa lub organizacji.

Specjalista do spraw controllingu współpracuje z różnymi działami firmy/organizacji w zakresie analiz ilościowych, jakościowych, w tym kosztowych, wspiera firmę w kształtowaniu polityki obniżania kosztów, analizuje prowadzone przez firmę przedsięwzięcia pod kątem ich rentowności, kontroluje koszty oraz wyniki finansowe, buduje modele analityczne wspierające podejmowanie decyzji, sporządza raporty głównie dla interesariuszy wewnętrznych.

Specjaliści do spraw controllingu mogą pracować jako biegli rewidenci³, których celem jest kontrolowanie dokumentów finansowych, czyli badanie sprawozdań przedstawiających kondycję finansową i materialną przedsiębiorstw. Efektem pracy biegłego rewidenta jest raport na temat prawidłowości i rzetelności sprawozdań finansowych.

WAŻNE:

Specjaliści do spraw controllingu wykonują swoje obowiązki w zakresie rejestrowania zdarzeń gospodarczych, sporządzania bilansów i rachunkowości podatkowej, polityki rachunkowości oraz innych wewnętrznych procedur obowiązujących w organizacji.

Sposoby wykonywania pracy

Pracownik w zawodzie **specjalista do spraw controllingu** wykonuje pracę polegającą na:

- budowaniu systemu sprawozdawczości wewnętrznej¹⁸ na potrzeby podejmowania decyzji zarządczych,
- zbieraniu i analizie odpowiednich informacji na temat przedsiębiorstwa oraz jego otoczenia¹² w celu tworzenia raportów finansowych dla kierownictwa, a także przygotowywania oraz implementacji Zrównoważonej Karty Wyników (BSC)⁴,
- tworzeniu, koordynowaniu i konsolidowaniu budżetów,
- monitorowaniu i analizowaniu odchyłań¹ budżetowych, korygowaniu realizacji bieżących planów,
- kontrolowaniu i analizowaniu poziomu kosztów oraz szukaniu możliwości ich optymalizacji,
- sporządzaniu kalkulacji dotyczących oceny rentowności produktów, klientów, kanałów dystrybucji itp.,
- sporządzaniu analiz finansowych przedsiębiorstwa oraz wspieraniu kierowników różnego szczebla w podejmowaniu decyzji biznesowych,
- pełnieniu funkcji wewnętrznego doradcy polegającej na dostarczaniu dla zarządu przedsiębiorstwa i poszczególnych menedżerów opracowań zawierających analizy efektywności różnych aspektów działania firmy/organizacji,
- inicjowaniu i wspieraniu kierownictwa w poszukiwaniu oraz optymalnym wykorzystywaniu przyszłych obszarów przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwa,
- likwidowaniu wspólnie z kierownikami słabych punktów funkcjonowania przedsiębiorstwa,
- ustalaniu potrzeb informacyjnych dla różnych działów w przedsiębiorstwie,
- określaniu wskaźników adekwatnych do potrzeb informacyjnych,
- ujednocinaniu informacji przepływających między centralą firmy/organizacji a jej oddziałami,
- analizowaniu procesów zachodzących w gospodarce poprzez monitorowanie otoczenia przedsiębiorstwa,
- przeprowadzaniu badań specjalistycznych, np. analiz potencjału przedsiębiorstwa,
- uczestniczeniu w okresowym raportowaniu do spółki matki według określonych standardów rachunkowości,
- inicjowaniu i kontynuowaniu procesu ciągłego doskonalenia w przedsiębiorstwie.

Więcej szczegółowych informacji znajduje się w sekcjach: 3.1. Zadania zawodowe oraz 3.2. Kompetencja zawodowa.

2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)

Warunki pracy

Miejszem pracy **specjalisty do spraw controllingu** jest biuro mieszczące się zazwyczaj w głównej siedzibie firmy. Specjalista do spraw controllingu pracuje najczęściej w pozycji siedzącej, przed ekranem komputera, zazwyczaj w pomieszczeniach klimatyzowanych, dobrze oświetlonych oraz wyposażonych w sprzęt biurowy. Specjalista do spraw controllingu indywidualnie tworzy analizy finansowe oraz raporty dla zarządu przedsiębiorstwa, natomiast dane potrzebne do tych raportów dostarczają mu pracownicy z różnych działów firmy. Dlatego też praca w tym zawodzie wymaga dobrej samoorganizacji oraz efektywnej współpracy z innymi ludźmi. Pracownik w tym zawodzie może być zatrudniony:

- na etacie – z reguły w dużych i średnich firmach oraz jednostkach administracji publicznej bez względu na profil ich działalności,
- jako specjalista zewnętrzny prowadzący własną działalność gospodarczą,
- na umowach cywilnoprawnych, współpracując z firmami świadczącymi usługi finansowe.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie.

Wykorzystywane maszyny i narzędzia pracy

Specjalista do spraw controllingu wykorzystuje w swojej pracy m.in.:

- komputer wraz z programami umożliwiającymi gromadzenie i przetwarzanie danych (tworzenie tabel, wykresów, podsumowań) oraz ze specjalistycznym oprogramowaniem związanym między innymi z programami przetwarzania danych (BI)¹⁴, systemami finansowo-księgowymi, systemami zarządzania procesami (ERP)²⁰ czy zarządzania relacjami z klientami (CRM)²¹,
- telefon komórkowy,
- drukarki, skanery oraz inne typowe urządzenia biurowe,
- projektor multimedialny do prowadzenia prezentacji.

Organizacja pracy

W zależności od miejsca pracy, wykonywanych zadań zawodowych i liczby osób zatrudnionych w danej organizacji **specjalista do spraw controllingu** może pracować indywidualnie (prowadzenie analiz) lub zespołowo (na przykład uczestniczenie w spotkaniach z kierownictwem firmy).

Osoby w tym zawodzie zwykle pracują w systemie jednozmianowym, w stałych godzinach pracy, najczęściej przez 8 godzin dziennie w dni powszednie. W okresach rozliczeniowych (koniec miesiąca, koniec roku), a szczególnie w okresie sporządzania sprawozdania finansowego, wymagana jest zwiększona dyspozycyjność.

W przypadku firm prowadzących usługi i doradztwo w zakresie controllingu wymaga się niejednokrotnie dopasowania czasu pracy do lokalnego czasu organizacji, dla których świadczone są usługi, co może na przykład oznaczać pracę w godzinach nocnych. Jest to zawód, który z reguły nie wymaga przemieszczania się do innych miejscowości.

Zagrożenia mające wpływ na bezpieczeństwo pracy człowieka

Specjalista do spraw controllingu narażony jest na typowe dolegliwości związane z długotrwałą pracą przed komputerem, np. ze strony układu mięśniowo-szkieletowego (ból pleców, drętwienie karku) i schorzenia oczu. Ponadto jest to praca mogąca wywoływać silny stres, wykonywana pod presją czasu i związana z ryzykiem występującym w obrocie gospodarczym.

2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne

Wymagania psychofizyczne

Dla pracownika wykonującego zawód **specjalista do spraw controllingu** ważne są:

w kategorii wymagań fizycznych

- sprawność układu kostno-stawowego.
- sprawność narządu wzroku,
- sprawność narządu słuchu;

w kategorii sprawności sensomotorycznych

- koordynacja wzrokowo-ruchowa,
- spostrzegawczość,
- ostrość wzroku,
- ostrość słuchu,
- zręczność palców,
- rozróżnianie barw;

w kategorii sprawności i zdolności

- zdolność koncentracji uwagi,
- podzielność uwagi,

- rozumowanie logiczne,
- dobra pamięć,
- zdolność współdziałania,
- zdolność przekonywania,
- zdolność nawiązywania kontaktu z ludźmi,
- uzdolnienia rachunkowe,
- łatwość wypowiedzania się w mowie i piśmie;

w kategorii cech osobowościowych

- samodzielność,
- inicjatywność,
- odporność emocjonalna,
- wytrwałość,
- samokontrola,
- dokładność,
- cierpliwość,
- łatwość przerzucania się z jednej czynności na drugą,
- dążenie do osiągnięć.

Więcej informacji znajduje się w sekcjach: 3.3. Kompetencje społeczne; 3.4. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu.

Wymagania zdrowotne

W zawodzie **specjalista do spraw controllingu** nie ma istotnych wymagań zdrowotnych dla osób podejmujących pracę. Ograniczeniami do pracy w tym zawodzie są dysfunkcje wpływające na możliwość swobodnego porozumiewania się. Pracę w zawodzie uniemożliwiają dysfunkcje wzroku, które nie mogą zostać skorygowane szklami optycznymi lub soczewkami kontaktowymi. Zawód ten nie powinien być wykonywany przez osoby z niepełnosprawnością intelektualną.

WAŻNE:

Wykonywania pracy w charakterze **specjalisty do spraw controllingu** powinna unikać osoba cierpiąca na nadciśnienie bądź choroby serca, gdyż jest to zajęcie mogące generować stres, a co za tym idzie – prowadzić do pogłębienia się dolegliwości zdrowotnych. O stanie zdrowia i ewentualnych przeciwwskazaniach do wykonywania zawodu orzeka lekarz medycyny pracy.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie.

2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

Wykształcenie niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie

Do podjęcia pracy w zawodzie **specjalista do spraw controllingu** preferowane jest ukończenie szkoły wyższej o profilu ekonomicznym, na kierunku związanym z finansami i rachunkowością lub pokrewnym.

Pracodawcy zwracają również uwagę na posiadane przez kandydatów wcześniejsze doświadczenie, pozyskane w pracy w podobnym zawodzie oraz na kompetencje społeczne, pozwalające na efektywne realizowanie powierzonych obowiązków. Ponadto specjalista do spraw controllingu powinien cechować się biegłą znajomością przynajmniej jednego języka obcego (najczęściej wymagany jest język angielski) oraz dobrze znać obsługę typowych programów biurowych, arkuszy kalkulacyjnych i baz danych. Ważną kwestią jest też znajomość metod i narzędzi rachunkowości zarządczej¹⁵, znajomość specjalistycznych zintegrowanych systemów takich jak program SAP¹⁷ i Hyperion¹⁶.

WAŻNE:

Praca w zawodzie **specjalista do spraw controllingu** wymaga znajomości i ciągłej aktualizacji wiedzy zarówno na temat zmieniających się przepisów prawnych, jak i na temat przedmiotu działalności danego podmiotu gospodarczego, w tym otoczenia rynkowego, w jakim on funkcjonuje, a także znajomości metod i narzędzi analitycznych umożliwiających przygotowanie raportów finansowych dla zarządu.

Tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

W zawodzie **specjalista do spraw controllingu** nie ma formalnych wymogów w zakresie posiadania tytułów zawodowych, kwalifikacji czy uprawnień zawodowych. Tym niemniej pracodawcy mogą oczekiwać od kandydatów do pracy w tym zawodzie posiadania uprawnień biegłego rewidenta (nadawanego przez Polską Izbę Biegłych Rewidentów) lub certyfikatu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zawodzie księgowy lub główny księgowy (nadawane przez Stowarzyszenie Księgowych w Polsce). Pracodawcy również wysoko cenią Międzynarodowy Certyfikat CIMA¹¹ (ang. Chartered Institute of Management Accountants). Dodatkowymi atutami przy zatrudnianiu w zawodzie specjalista do spraw controllingu są:

- tytuł magistra ekonomii, zarządzania bądź finansów i rachunkowości,
- dyplom ukończenia studiów podyplomowych lub szkolenia z zakresu controllingu i zarządzania finansami,
- udokumentowana znajomość narzędzi i technik analiz ilościowych (analiza matematyczna, statystyka i ekonometria, prognozowanie¹³),
- udokumentowana znajomość metod i narzędzi rachunkowości zarządczej, w tym specjalistycznych programów komputerowych takich jak np. SAP,
- potwierdzona certyfikatami znajomość języków obcych (język angielski, niemiecki),
- poświadczona umiejętność zarządzania czasem²².

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu.

2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji

Możliwości rozwoju zawodowego i awansu

W zależności od struktury organizacyjnej i ścieżek awansu zawodowego w danej firmie/organizacji **specjalista do spraw controllingu** może awansować na stanowisko kierownika działu controllingu, dyrektora finansowego lub być kandydatem na członka rady nadzorczej.

Alternatywna ścieżka kariery dotyczy prowadzenia własnej firmy doradczej lub szkoleniowej.

Możliwości potwierdzania kompetencji

Walidacja kompetencji w zawodzie **specjalista do spraw controllingu** jest dobrowolna w ramach procedur akredytacyjnych. Procedury akredytacyjne dostępne w Polsce oferują:

- Polska Izba Biegłych Rewidentów. W celu uzyskania uprawnienia biegłego rewidenta należy: złożyć wniosek o dopuszczenie do procesu kwalifikacyjnego do Polskiej Izby Biegłych Rewidentów, zdać egzaminy pisemne i odbyć praktykę zawodową (co najmniej roczną), odbyć dwuletnią aplikację w firmach audytorskich, zdać egzamin dyplomowy, złożyć ślubowanie oraz uzyskać wpis do rejestru biegłych rewidentów.
- Stowarzyszenie Księgowych w Polsce. Certyfikacja zawodu księgowego następuje w ramach ścieżki edukacyjnej obejmującej 4 stopnie kwalifikacji: stopień I – księgowy, stopień II – specjalista do spraw rachunkowości (samodzielny księgowy), stopień III – główny księgowy, stopień IV – dyplomowany księgowy. Potwierdzenie kwalifikacji w zawodzie księgowego na poziomach I, II i III kształcenia następuje na podstawie pozytywnych wyników egzaminów przeprowadzanych przez komisje egzaminacyjne, działające w oddziałach Okręgowych

Stowarzyszenia, będących organizatorami kursów. Egzaminy na dyplomowanych księgowych przeprowadza Główna Zawodowa Komisja Egzaminacyjna powołana przy Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Księgowych w Polsce.

- CIMA (ang. Chartered Institute of Management Accountants), oferując uprawnienia międzynarodowe. Kwalifikacja z rachunkowości zarządczej CIMA, uznawana na całym świecie, potwierdza kompetencje w obszarze finansów przedsiębiorstwa. Przed rozpoczęciem programu studiów wymagane jest zaliczenie egzaminu z podstaw ekonomiki przedsiębiorstwa lub księgowości. Certyfikat z Rachunkowości Biznesowej CIMA to kwalifikacja pierwszego stopnia dla osób, które dotychczas w niewielkim stopniu lub w ogóle nie miały do czynienia z rachunkowością. Kolejnym stopniem jest zdobycie Kwalifikacji Profesjonalnej CIMA, składającej się z trzech obszarów wiedzy: przedsiębiorstwo, efektywność, finanse.
- Uczelnie wyższe, które oferują studia podyplomowe w zakresie controllingu i zarządzania finansami.
- Szkoły prywatne, które oferują szkolenia menedżerskie związane z komunikacją, pracą w zespole lub zarządzaniem czasem.

Więcej informacji można uzyskać w Bazie Usług Rozwojowych <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl> oraz Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

2.7. Zawody pokrewne

Osoba zatrudniona w zawodzie **specjalista do spraw controllingu** może rozszerzać swoje kompetencje zawodowe w zawodach pokrewnych:

Nazwa zawodu pokrewnego zgodnie z Klasyfikacją zawodów i specjalności	Kod zawodu
Biegły rewident	241101
Kontroler finansowy	241107
Analityk finansowy	241306
Specjalista do spraw rachunkowości zarządczej	242106
Analityk biznesowy	242112
Audytor/Kontroler	242204

3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE

3.1. Zadania zawodowe

Pracownik w zawodzie **specjalista do spraw controllingu** wykonuje różnorodne zadania, do których należą w szczególności:

- Z1 Analizowanie procesów zachodzących w gospodarce (monitorowanie otoczenia przedsiębiorstwa).
- Z2 Uczestniczenie w określeniu planów strategicznych oraz opracowaniu standardów controllingu z elementami audytu wewnętrznego.
- Z3 Inicjowanie i prowadzenie procesu ciągłego doskonalenia w przedsiębiorstwie.
- Z4 Nadzorowanie implementacji strategii¹⁰ w przedsiębiorstwie.
- Z5 Uczestniczenie w przygotowaniu, koordynowaniu, konsolidowaniu i monitorowaniu budżetów.
- Z6 Analizowanie i kontrolowanie kosztów projektów, sprawozdań finansowych oraz wskaźników ekonomicznych przedsiębiorstwa w celu oceny opłacalności projektów i inwestycji.
- Z7 Porównywanie bieżących efektów działań z planowanymi i opracowywanie działań naprawczych⁹.
- Z8 Wspieranie kierownictwa firmy w podejmowaniu decyzji zarządczych.

3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Prowadzenie controllingu w organizacji w zakresie wspomagania zarządzania strategicznego i operacyjnego

Kompetencja zawodowa Kz1: Prowadzenie controllingu w organizacji w zakresie wspomagania zarządzania strategicznego i operacyjnego obejmuje zestaw zadań zawodowych Z1, Z2, Z3, Z4, Z5, Z6, Z7, Z8, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z1 Analizowanie procesów zachodzących w gospodarce (monitorowanie otoczenia przedsiębiorstwa)	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Charakterystykę sektora, w którym działalność prowadzi przedsiębiorstwo; Raporty branżowe dotyczące trendów w gospodarce; Zasady prowadzenia analiz gospodarczych Akty prawne dotyczące rachunkowości (ustawy, rozporządzenia, przepisy międzynarodowe); Zachowania bezpośredniej konkurencji w obliczu zmiany trendu, ale również w obliczu określonych działań podejmowanych przez swoją firmę. 	<ul style="list-style-type: none"> Diagnozować, analizować i monitorować sytuację i zmiany zachodzące w otoczeniu firmy; Przewidywać trendy w gospodarce (prognozowanie); Prowadzić analizy gospodarcze; Dostosować działania operacyjne przedsiębiorstwa do zmieniających się przepisów prawnych; Przewidywać zachowania bezpośredniej konkurencji w obliczu zmiany trendu, ale również w obliczu określonych działań podejmowanych przez swoją firmę.
Z2 Uczestniczenie w określeniu planów strategicznych oraz opracowaniu standardów controllingu z elementami audytu wewnętrznego	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Zasady analizowania mocnych i słabych stron przedsiębiorstwa; Zasady formułowania celów; System planowania strategicznego (analiza strategiczna, planowanie strategiczne, realizacja strategiczna, <u>controlling strategiczny</u>⁸); Reguły hierarchizujące ważność celów strategicznych; Zasady optymalizowania zasobów ludzkich i materialnych przedsiębiorstwa. 	<ul style="list-style-type: none"> Dokonywać analizy wewnętrznej przedsiębiorstwa pod kątem jego mocnych i słabych stron; Sprecyzować cel jako jasny, konkretny wynik, który ma zostać osiągnięty w ramach obranej strategii w określonym przedziale czasowym; Budować system planowania strategicznego; Opracowywać hierarchię ważności celów strategicznych; Optymalizować zasoby ludzkie i materialne przedsiębiorstwa.
Z3 Inicjowanie i prowadzenie procesu ciągłego doskonalenia w przedsiębiorstwie	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Obszary przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwa; Czynniki wpływające na przewagę konkurencyjną przedsiębiorstwa; Metody zachęcania współpracowników do podnoszenia kwalifikacji; Kluczowe znaczenie innowacyjnych rozwiązań dla przedsiębiorstwa, które chce pozostawać konkurencyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> Określać obszary przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwa; Wskazywać działania konieczne do zwiększenia przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwa; Zachęcać współpracowników do podnoszenia kwalifikacji; Wskazywać obszary do wdrażania innowacji.

Z4 Nadzorowanie implementacji strategii w przedsiębiorstwie	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Zasady przeprowadzania <u>controllingu operacyjnego</u>⁷); Metody monitorowania działań oraz postępów w osiąganiu celów strategicznych i realizacji strategii przedsiębiorstwa; Zagrożenia zewnętrzne, które mogą utrudnić realizację strategii; Procesy pozwalające wprowadzić zmiany operacyjne; Znaczenie planowania strategicznego w przedsiębiorstwie, które chce utrzymać się na rynku; Znajomość narzędzi zarządzania strategicznego (np. Zrównoważona Karta Wyników). 	<ul style="list-style-type: none"> Oceniać przebieg i wynik działań operacyjnych (controlling operacyjny); Monitorować zewnętrzne i wewnętrzne działania oraz postępy w osiąganiu celów strategicznych i realizacji strategii przedsiębiorstwa; Identyfikować zagrożenia zewnętrzne, które mogą utrudnić realizację strategii; Reagować na zmiany – podejmować decyzje korygujące; Zapobiegać potencjalnym negatywnym skutkom zmian – podejmować decyzje zabezpieczające; Posługiwać się narzędziami zarządzania strategicznego (np. Zrównoważona Karta Wyników).

Z5 Uczestniczenie w przygotowaniu, koordynowaniu, konsolidowaniu i monitorowaniu budżetów	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Proces tworzenia budżetu (faza prognozy, faza planowania, faza operacyjna, faza kontroli); Specyfikę rynku, na którym działa przedsiębiorstwo, charakterystyczne dla tego rynku wahania i możliwości wystąpienia odchyień; Otoczenie (ekonomiczne, polityczno-prawne, kulturowe i technologiczne) przedsiębiorstwa; Wskaźniki i inne źródła informacji na temat sytuacji przedsiębiorstwa oraz jego otoczenia; Zasady dystrybucję środków będących w dyspozycji przedsiębiorstwa; Zasady wydatkowania pieniędzy w zależności od celów strategicznych przedsiębiorstwa. 	<ul style="list-style-type: none"> Opracowywać budżet przedsiębiorstwa; Interpretować wskaźniki makroekonomiczne oraz oceniać efektywność działań w przekrojach: przedmiotowym, podmiotowym, rynków zbytu itp.; Identyfikować ograniczenia – popyt, możliwości i ograniczenia produkcyjne; Wybierać odpowiednie dla danego przedsiębiorstwa wskaźniki i inne źródła informacji; Zaproponować optymalną dystrybucję środków będących w dyspozycji przedsiębiorstwa; Określać sposób wydatkowania pieniędzy w zależności od celów strategicznych przedsiębiorstwa.

Z6 Analizowanie i kontrolowanie kosztów projektów, sprawozdań finansowych oraz wskaźników ekonomicznych przedsiębiorstwa w celu oceny opłacalności projektów i inwestycji	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Istotę zarządzania kosztami, w tym podejście zasobowe; Pojęcie kosztowej efektywności działalności; Systemy rachunku kosztów, w tym modele tradycyjne i decyzyjne; Analizy kosztów (np. analiza wskaźnikowa, analiza przyczynowa, <u>analiza wewnętrzna</u>²); Zasady prowadzenia analizy porównawczej; 	<ul style="list-style-type: none"> Zarządzać kosztami; Określać kosztową efektywność działalności; Dostosować modele rachunku kosztów do analizowanego problemu; Analizować i kontrolować poziom kosztów w różnych przekrojach; Dokonywać analizy porównawczej w czasie i w otoczeniu;

<ul style="list-style-type: none"> • Zasady interpretowania wyników analiz; • Metody prognozowania kosztów działalności; • Zasady podejmowania decyzji zarządczych; • Zasady posługiwania się programami komputerowymi do przetwarzania danych oraz programami służącymi do sporządzania analiz. 	<ul style="list-style-type: none"> • Interpretować wyniki sporządzonych analiz; • Sporządzać prognozy kosztów działalności; • Dostarczać niezbędne informacje do podejmowania decyzji zarządczych; • Obsługiwać programy komputerowe do przetwarzania danych oraz programy służące do sporządzania analiz.
--	--

Z7 Porównywanie bieżących efektów działań z planowanymi i opracowywanie działań naprawczych

WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> • Zasady porównywania faktycznego stanu rzeczy z planem; • Charakter odchyień, w tym metody ich ustalania i oceniania; • Dane rzeczowo-finansowe dotyczące funkcjonowania przedsiębiorstwa; • Zasady i procedury prowadzenia działań naprawczych; • Zasady przepływu informacji i komunikacji wewnątrz przedsiębiorstwa; • Specjalistyczne oprogramowania komputerowe umożliwiające dokonywanie analiz. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dokonywać porównania faktycznego stanu rzeczy z planem; • Określać wielkość odchyień; • Analizować dane rzeczowo-finansowe dotyczące funkcjonowania przedsiębiorstwa; • Proponować działania naprawcze; • Dokonywać prezentacji wniosków w formie tabel, wykresów i innych narzędzi graficznych; • Posługiwać się specjalistycznym oprogramowaniem komputerowym umożliwiającym dokonywanie analiz.

Z8 Wspieranie kierownictwa firmy w podejmowaniu decyzji zarządczych

WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> • Dane rzeczowo-finansowe dotyczące funkcjonowania przedsiębiorstwa; • Zróżnicowanie wagi problemów w przedsiębiorstwie; • Zasady prezentowania i uzasadniania wyników przeprowadzonych analiz; • Zasady przygotowania informacji zarządczych; • Mechanizmy związane z zarządzaniem kosztami; • Efekty działalności różnych działów przedsiębiorstwa i występujące w nich problemy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gromadzić i interpretować niezbędne dane rzeczowo-finansowe; • Określać wagę problemów w przedsiębiorstwie; • Prezentować i uzasadniać otrzymane wyniki z przeprowadzonych analiz; • Przygotować informacje zarządcze z wykorzystaniem odpowiednich narzędzi rachunkowości zarządczej; • Opracowywać efektywne mechanizmy zarządzania kosztami; • Analizować efekty działalności różnych działów przedsiębiorstwa i występujące w nich problemy.

3.3. Kompetencje społeczne

Pracownik w zawodzie **specjalista do spraw controllingu** powinien mieć kompetencje społeczne niezbędne do prawidłowego i skutecznego wykonywania zadań zawodowych.

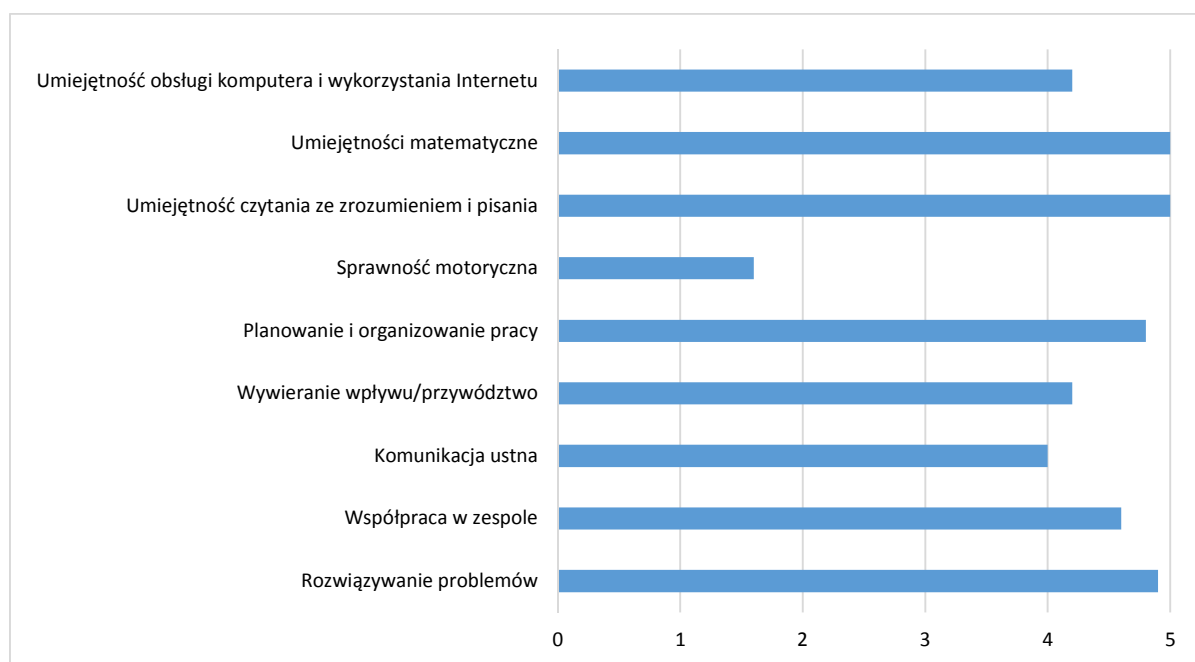
W szczególności pracownik jest gotów do:

- Przestrzegania zasad uczciwości, rzetelności, poufności określonych w standardach etycznych i normach zawodowych oraz zapobiegania powstawaniu konfliktów interesów.

- Dokonywania samooceny i weryfikacji działania własnego i oceny osób, którymi kieruje w zakresie realizacji zadań zawodowych właściwych dla prowadzenia controllingu finansowego.
- Podejmowania współpracy z innymi osobami, działami i instytucjami w realizacji usług controllingu i rachunkowości, w tym do zabiegania o informację zwrotną.
- Przyjmowania odpowiedzialności za efekty wykonanej pracy.
- Wykazywania empatii i asertywności pozwalającej na wspieranie rozwoju zawodowego i osobistego pracowników w kierowanym zespole.
- Dystansowania się od własnych przyzwyczajeń i schematów działania.
- Nieulegania presji ze strony podmiotów wewnątrz przedsiębiorstwa, dla których dana decyzja może być niekorzystna.
- Otwartości na dyskusję i inne punkty widzenia.
- Rozwijania kompetencji osobistych i zawodowych, w tym ustawicznego aktualizowania i podwyższania swojej wiedzy w zakresie zmian w przepisach dotyczących rachunkowości i zarządzania finansami.
- Uczestniczenia w grupach, organizacjach profesjonalnych i stowarzyszeniach zawodowych.

3.4. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu

Pracownik powinien mieć zdolność właściwego wykonywania zadań zawodowych i predyspozycje do rozwoju zawodowego. Dlatego wymaga się od niego odpowiednich kompetencji kluczowych. Zostały one zilustrowane w formie profilu (rys. 1) ukazującego ważność kompetencji kluczowych dla zawodu specjalista do spraw controllingu.



Rys. 1. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu specjalista do spraw controllingu

Uwaga:

Wykaz kompetencji kluczowych opracowano na podstawie wykazu stosowanego w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – projekt PIAAC (OECD).

3.5. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji

Kompetencje zawodowe pracownika w zawodzie **specjalista do spraw controllingu** nawiązują do opisów poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Opis zawodu, zadań zawodowych i wymagań kompetencyjnych może stanowić materiał informacyjny dla przygotowania (lub aktualizacji) opisu kwalifikacji wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK). Więcej informacji:

- Zintegrowany System Kwalifikacji: <https://www.kwalifikacje.gov.pl>
- Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji: <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO

4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie

Zawód **specjalista do spraw controllingu** funkcjonuje praktycznie w każdej większej firmie bez względu na branżę. Przykładowo specjalista do spraw controllingu może pracować w:

- firmach sektora finansowego,
- przedsiębiorstwach produkcyjnych, handlowych, usługowych w dziale księgowym lub w dziale analiz ekonomicznych,
- sieciach handlowych,
- jednostkach sektora finansów publicznych (np. urzędy skarbowe, Ministerstwo Finansów, Komisja Nadzoru Finansowego itp.),
- biurach rachunkowych i firmach doradczych,
- dużych organizacjach non-profit.

Specjalista do spraw controllingu może również założyć i prowadzić własną firmę o profilu rachunkowym bądź doradczym, pracując jako doradca finansowy lub księgowy. W chwili obecnej (2018 r.) na rynku pracy istnieje stabilne zapotrzebowanie na specjalistów do spraw controllingu, co przekłada się na względnie stałą liczbę ofert pracy oraz stabilny wzrost wynagrodzeń oferowanych przez pracodawców.

WAŻNE:

Zachęcamy do sprawdzenia dostępnych ofert pracy w **Centralnej Bazie Ofert Pracy**:
<http://oferty.praca.gov.pl>

Natomiast aktualizacje informacji o możliwościach zatrudnienia w zawodzie, przyszłe zapotrzebowanie na dany zawód na rynku pracy oraz dodatkowe informacje można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 10.07.2018]:

Ranking (monitoring) zawodów deficytowych i nadwyżkowych:

<http://mz.praca.gov.pl>

<https://www.gov.pl/web/rodzina/zawody-deficytowe-zrownowazone-i-nadwyzkowe>

Barometr zawodów: <https://barometr.zawodow.pl>

Wojewódzkie obserwatoria rynku pracy:

Mazowieckie – <http://obserwatorium.mazowsze.pl>

Małopolskie – <https://www.obserwatorium.malopolska.pl>

Lubelskie – <http://lorp.wup.lublin.pl>

Regionalne Obserwatorium Rynku Pracy w Łodzi – <http://obserwatorium.wup.lodz.pl>

Pomorskie – <http://www.porpp.pl>

Opolskie – <http://www.obserwatorium.opole.pl>

Wielkopolskie – <http://www.obserwatorium.wup.poznan.pl>

Zachodniopomorskie – <https://www.wup.pl/pl/dla-instytucji/zachodniopomorskie-observatorium-ryнку-pracy>

Podlaskie – <http://www.observatorium.up.podlasie.pl>

Zielona Linia. Centrum Informacyjne Służb Zatrudnienia:

<http://zielonalinia.gov.pl>

Portal Prognozowanie Zatrudnienia:

www.prognozowaniezatrudnienia.pl

Portal EU Skills Panorama:

<http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en>

Europejski portal mobilności zawodowej EURES:

<https://eures.praca.gov.pl>

<https://ec.europa.eu/eures/public/pl/homepage>

4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu

Kształcenie

Droga do wykonywania zawodu **specjalista do spraw controllingu** prowadzi przez szkolenia, kursy i studia podyplomowe oferowane przez firmy szkoleniowe, organizacje zawodowe i branżowe oraz szkoły wyższe.

Typowy profil wykształcenia specjalisty do spraw controllingu obejmuje wykształcenie wyższe o kierunku ekonomicznym, związanym z zarządzaniem finansami, rachunkowością i księgowością. Niezwykle istotne jest też wieloletnie doświadczenie w pracy związanej z rachunkowością i finansami. W tym zawodzie bardzo pożądane przez pracodawców jest posiadanie uprawnień lub certyfikatów, w wyniku czego wiele osób ubiega się o ich uzyskanie.

Szkolenie

Na rynku istnieje bardzo szeroka oferta szkoleń skierowanych do **specjalistów do spraw controllingu**, oferowanych przez szkoły wyższe, organizacje profesjonalne i firmy szkoleniowe. Instytucje te specjalizują się w controllingu, finansach i sprawozdawczości finansowej. Przykładowa tematyka programów oferowanych na rynku usług szkoleniowych obejmuje:

- dedykowane oprogramowanie do prowadzenia analiz finansowych i controllingu,
- controlling zarządczy,
- rachunkowość, księgowość i podatki.

WAŻNE:

Więcej informacji o instytucjach oferujących kształcenie, szkolenie i/lub walidację kompetencji w ramach zawodu można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 10.07.2018]:

Szkolnictwo wyższe:

www.wyberzstudia.nauka.gov.pl

Szkolnictwo zawodowe:

<https://www.gov.pl/web/edukacja/ksztalcenie-zawodowe>

<http://doradztwo.ore.edu.pl/wyberam-zawod>

<http://www.zrp.pl>

Szkolenia zawodowe:

Rejestr Instytucji Szkoleniowych – <http://www.stor.praca.gov.pl/portal/#/ris>

Baza Usług Rozwojowych – <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl>

Inne źródła danych:

Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji – <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

Bilans Kapitału Ludzkiego – <https://bkl.parp.gov.pl>

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji – <http://www.frse.org.pl>, <http://europass.org.pl>
Learning Opportunities and Qualifications in Europe – <https://ec.europa.eu/ploteus>

4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów

Obecnie (2018 r.) **specjalista do spraw controllingu** może najczęściej liczyć na całkowite wynagrodzenie miesięczne na poziomie od 4300 zł do 6900 zł brutto. W dużych międzynarodowych korporacjach możliwe jest też otrzymywanie zarobków nawet dwukrotnie wyższych niż 6000 zł brutto. Poziom wynagrodzeń osób wykonujących zawód specjalisty do spraw controllingu uzależniony jest od:

- wielkości firmy,
- posiadanych certyfikatów zawodowych,
- rodzaju pracodawcy (publiczny, prywatny),
- sektora gospodarki,
- kapitału firmy,
- stażu pracy,
- regionu zatrudnienia.

WAŻNE:

Zarobki osób wykonujących dany zawód/grupę zawodów są orientacyjne i mogą szybko stracić aktualność. Dlatego na bieżąco należy sprawdzać, jakie zarobki oferuje rynek pracy, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 10.07.2018]:

Wynagrodzenie w Polsce według danych GUS:

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy>

Przykładowe portale informujące o zarobkach:

<https://wynagrodzenia.pl/gus>

<https://wynagrodzenia.pl/kategoria/zarobki-na-stanowiskach-i-szczecblach>

<https://sedlak.pl/raporty-placowe>

<https://zarobki.pracuj.pl>

<https://www.forbes.pl/ogolnopolskie-badanie-wynagrodzen>

<https://www.kariera.pl/wynagrodzenia>

4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie

W zawodzie **specjalista do spraw controllingu** możliwe jest zatrudnienie osób niepełnosprawnych.

Warunkiem niezbędnym jest identyfikacja indywidualnych barier i dostosowanie pod względem technicznym i organizacyjnym warunków środowiska oraz stanowiska pracy do potrzeb zatrudnienia osób:

- z dysfunkcją kończyn dolnych oraz górnych (05-R), która nie wyklucza możliwości obsługi komputera,
- z dysfunkcją narządu wzroku (04-O), jeśli wada jest skorygowana odpowiednimi szklami optycznymi lub soczewkami kontaktowymi, które zapewnią ostrość widzenia,
- słabo słyszących (03-L), pod warunkiem zapewnienia im odpowiedniej pomocy technicznej oraz właściwego przygotowania środowiska i stanowiska pracy, np. pod kątem komunikacji ze współpracownikami.

WAŻNE:

Decyzja o zatrudnieniu osoby z jakimkolwiek rodzajem niepełnosprawności może być podjęta wyłącznie po indywidualnej konsultacji z lekarzem medycyny pracy.

5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)

Europejska klasyfikacja umiejętności/kompetencji, kwalifikacji i zawodów (European Skills/Competences, Qualifications and Occupations – ESCO) jest narzędziem łączącym rynek edukacji z rynkiem pracy. ESCO jest częścią strategii „Europa 2020”. W klasyfikacji określono i uszeregowano umiejętności, kompetencje, kwalifikacje i zawody istotne dla unijnego rynku pracy oraz kształcenia i szkolenia. Tworzenie europejskiego rynku pracy, a w przyszłości wspólnego obszaru kształcenia ustawicznego wymaga, aby zdobywane przez jednostki umiejętności oraz kwalifikacje były zrozumiałe oraz łatwo porównywalne między krajami, a także – by promowały mobilność wśród pracowników.

Obecnie (2018 r.) klasyfikacja ESCO jest dostępna w 27 językach (w 24 językach UE, islandzkim, norweskim i arabskim) za pośrednictwem platformy ESCO:

<https://ec.europa.eu/esco/portal/home>

Klasyfikacja ESCO została oparta na trzech filarach i pokazuje w sposób systematyczny relacje między nimi:

- **Zawody:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/occupation>
- **Umiejętności/Kompetencje:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/skill>
- **Kwalifikacje:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/qualification>

6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE

Podstawowe regulacje prawne:

Stan prawny na dzień: 30.06.2018 r.

- Ustawa z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz. U. poz. 1089, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 986, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1265 i 1149).
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 395, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie postępowania kwalifikacyjnego na biegłych rewidentów (Dz. U. poz. 2396).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8 (Dz. U. poz. 537).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 227).

Literatura branżowa:

- Karnicki J.: Planowanie i analiza odchyleń. „Finanse i controlling” 28/2013.
- Nesterak J.: Controlling zarządczy. Wolters Kluwer, Warszawa 2015.
- Nesterak J., Kowalski M., Czerniachowicz B.: Controlling strategiczny w praktyce przedsiębiorstw działających w Polsce. Stowarzyszenie Krakowska Szkoła Controllingu, Kraków 2016.
- Nita B.: Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia nr 76, t. 2, 2015.
- Nita B.: Sprawozdawczość zarządcza. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2014.

- Pocięcha J., Pawełek B., Baryła M., Augustyn S.: Statystyczne metody prognozowania bankructwa w zmieniającej się koniunkturze gospodarczej. Fundacja Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków 2014.
- Radziszewski P.: Business Intelligence: Moda, wybawienie czy problem dla firm? Biblioteka Nowoczesnego Menedżera. Poltext, Warszawa 2016.
- Świdarska G.K. (red.): Controlling kosztów i rachunkowość zarządcza. Difin, Warszawa 2010.
- Zakrzewska-Bielawska A.: Strategia przedsiębiorstwa, [w:] A. Zakrzewska-Bielawska (red.), Podstawy zarządzania. Teoria i ćwiczenia. Oficyna Wolters Kluwer Business, Warszawa 2012.

Zasoby internetowe [dostęp: 10.07.2018]:

- ACCA (Association of Chartered Certified Accountants), <http://www.accapolska.pl>
- Baza danych standardów kwalifikacji/kompetencji zawodowych i modułowych programów szkoleń: <ftp://kwalifikacje.praca.gov.pl>
- CIMA (Chartered Institute of Management Accountants) <https://www.cimaglobal.com>
- Global Management Accounting Principles, <https://www.cgma.org/resources/reports/globalmanagementaccountingprinciples.html>
- Kariera w finansach, <https://www.karierawfinansach.pl/baza-wiedzy/opisy-stanowisk/specjalistads-kontrolingu-opis-stanowiska-zakres-obowiazkow-wynagrodzenie>
- Portal Asystent BHP: <https://asystentbhp.pl>
- Standardy orzecznictwa lekarskiego ZUS: <http://www.zus.pl/lekarze/publikacje/standardy-orzecznictwa-lekarskiego-zus>
- Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, <https://www.skp-ow.com.pl>
- Szkoła Controllingu, <http://szkolacontrollingu.com/wywiady-z-ekspertem/91-zawod-controller>
- Wyszukiwarka opisów zawodów: <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow>

7. SŁOWNIK POJĘĆ

7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze)

Nazwa pojęcia	Definicja pojęcia
Awans zawodowy	Wyróżnia się dwa podstawowe rodzaje awansu – pionowy oraz poziomy. Awans pionowy oznacza zmianę stanowiska na wyższe w hierarchii przedsiębiorstwa/organizacji oraz przyznanie wyższego wynagrodzenia i poszerzenie uprawnień, np. awans polegający na osiągnięciu wyższego stopnia wymagań formalnych w policji, w wojsku, mianowanie na wyższy stopień – awans nauczycielski. Awans poziomy oznacza zmianę stanowiska niepociągającą za sobą zmiany pozycji pracownika w hierarchii firmy, np. objęcie dodatkowego stanowiska przez pracownika, powierzenie nowych zadań, rozszerzenie uprawnień i zakresu podejmowanych decyzji.
Czynności zawodowe	Są to działania podejmowane w ramach zadania zawodowego i dające efekt w postaci realizacji celu przewidzianego w zadaniu zawodowym.
Edukacja formalna	Kształcenie realizowane przez publiczne i niepubliczne szkoły oraz inne podmioty systemu oświaty, uczelnie oraz inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego w ramach programów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych oraz kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym) albo kwalifikacje w zawodzie (zgodnie z przepisami oświatowymi).
Edukacja pozaformalna	Kształcenie i szkolenie realizowane w ramach programów, które nie prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych lub kwalifikacji właściwych dla edukacji formalnej.
Efekty uczenia się	Wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne nabyte w procesie uczenia się (w ramach edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne).

Europejskie Ramy Kwalifikacji (ERK)	Przyjęta w Unii Europejskiej struktura i opis poziomów kwalifikacji umożliwiające porównanie kwalifikacji uzyskiwanych w różnych państwach. W ERK wyróżniono 8 poziomów kwalifikacji opisywanych za pomocą efektów uczenia się (wiedza, umiejętności i kompetencje). ERK stanowi układ odniesienia do krajowych ram kwalifikacji, w tym do PRK.
Kody niepełnosprawności	Są symbolami rodzaju schorzenia, które ma decydujący wpływ na to, do jakich prac osoba niepełnosprawna może być kierowana, a do jakich nie powinna ze względu na jej zdrowie i skuteczność pracy na danym stanowisku. Podstawowe kody niepełnosprawności: 01-U upośledzenie umysłowe, 02-P choroby psychiczne, 03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, 04-O choroby narządu wzroku, 05-R upośledzenie narządu ruchu, 06-E epilepsja, 07-S choroby układu oddechowego i krążenia, 08-T choroby układu pokarmowego, 09-M choroby układu moczowo-płciowego, 10-N choroby neurologiczne, 11-I inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego, 12-C całościowe zaburzenia rozwojowe.
Kompetencje społeczne	Jest to rozwinięta w toku uczenia się zdolność kształtowania własnego rozwoju oraz autonomicznego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym, z uwzględnieniem etycznego kontekstu własnego postępowania.
Kompetencje kluczowe	Są to kompetencje (połączenie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych) integracji społecznej i zatrudnienia potrzebne w życiu zawodowym i pozazawodowym oraz do bycia aktywnym obywatelem. Na potrzeby opracowania informacji o zawodach wyróżniono 9 kompetencji, które zostały wybrane i pogrupowane ze zbioru 15 kompetencji kluczowych wyodrębnionych w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – Projekt PIAAC prowadzonym cyklicznie przez OECD.
Kompetencja zawodowa	Jest to układ wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywania, w ramach wydzielonego zakresu pracy w zawodzie zestawu zadań zawodowych. Posiadanie jednej lub kilku kompetencji zawodowych powinno umożliwić zatrudnienie na co najmniej jednym stanowisku pracy w zawodzie.
Kwalifikacja	Oznacza zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w procesie walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący. W Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji wyodrębniono 4 rodzaje kwalifikacji: pełne, częściowe, rynkowe i uregulowane.
Polska Rama Kwalifikacji (PRK)	Opis ośmiu wyodrębnionych w Polsce poziomów kwalifikacji odpowiadających odpowiednim poziomom Europejskich Ram Kwalifikacji sformułowany za pomocą ogólnych charakterystyk efektów uczenia się dla kwalifikacji na poszczególnych poziomach ujętych w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.
Potwierdzanie kompetencji	Jest to proces polegający na sprawdzeniu, czy kompetencje wymagane dla danej kwalifikacji zostały osiągnięte. Terminy o podobnym znaczeniu: „walidacja”, „egzaminowanie”. Proces ten prowadzi do certyfikacji – wydania przez upoważnioną instytucję „dyplomu”, „świadectwa”, „certyfikatu”.
Sektorowa Rama Kwalifikacji (SRK)	Opis poziomów kwalifikacji funkcjonujących w danym sektorze lub branży; poziomy Sektorowych Ram Kwalifikacji odpowiadają odpowiednim poziomom Polskiej Ramy Kwalifikacji.
Sprawności sensomotoryczne	Są to sprawności związane z funkcjonowaniem narządów zmysłów (wzroku, słuchu, smaku, powonienia, dotyku) oraz narządu ruchu (sprawność rąk, precyzja ruchów rąk, sprawność nóg, koordynacja wzrokowo-ruchowa itp.).
Stanowisko pracy	Jest to miejsce pracy w strukturze organizacyjnej, np. przedsiębiorstwa, instytucji, organizacji, w ramach którego pracownik wykonuje zadania zawodowe stale lub okresowo. Do prawidłowego wykonywania zadań na danym stanowisku pracy konieczne jest posiadanie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych właściwych dla kompetencji zawodowych wyodrębnionych w zawodzie.

Tytuł zawodowy	Jest przyznawany osobie, która udowodniła, że posiada określony zasób wiedzy i umiejętności potrzebny do wykonywania danego zawodu. W niektórych grupach zawodowych (technicy, lekarze, rzemieślnicy) istnieją ustawowo zadekretowane nazwy i hierarchie tych tytułów, podczas gdy w innych nie ma takich systemów. Przykładowo tytuły zawodowe uzyskiwane w szkołach i placówkach oświaty to: robotnik wykwalifikowany i technik, w rzemiośle: uczeń, czeladnik, mistrz, w kulturze fizycznej: trener, instruktor, menedżer sportu.
Umiejętności	Jest to przyswojona w procesie uczenia się zdolność do wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Uprawnienia zawodowe	Oznaczają posiadanie prawa do wykonywania czynności zawodowych (zawodu), do których dostęp jest ograniczony poprzez przepisy prawne przewidujące konieczność posiadania odpowiedniego wykształcenia, spełnienia wymagań kwalifikacyjnych lub innych dodatkowych wymagań.
Uczenie się nieformalne	Uzyskiwanie efektów uczenia się poprzez różnego rodzaju aktywność poza edukacją formalną i edukacją pozaformalną, w tym poprzez samouczenie się i doświadczenie uzyskane w pracy.
Walidacja	Oznacza sprawdzenie czy osoba ubiegająca się o nadanie określonej kwalifikacji, niezależnie od sposobu uczenia się (edukacja formalna, pozaformalna i uczenie się nieformalne) tej osoby, osiągnęła wyodrębnioną część lub całość efektów uczenia się wymaganych dla tej kwalifikacji.
Wiedza	Jest to zbiór opisów obiektów i faktów, zasad, teorii oraz praktyk przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Wykształcenie	Oznacza rezultat procesu kształcenia w zakresie ogólnym i specjalistycznym charakteryzowany na podstawie: <ul style="list-style-type: none"> – poziomu wykształcenia odpowiadającego poziomowi ukończonej szkoły (np. wykształcenie: podstawowe, gimnazjalne, ponadpodstawowe, ponadgimnazjalne, czeladnicze, policealne, wyższe (pierwszy, drugi i trzeci stopień), – profilu wykształcenia (ukończonej szkoły) lub dziedziny wykształcenia (kierunek lub kierunek i specjalność ukończonej szkoły wyższej lub wyższej szkoły zawodowej).
Zadanie zawodowe	Jest to logiczny wycinek lub etap pracy w ramach zawodu o wyraźnie określonym początku i końcu wykonywany na stanowisku pracy. Na zadanie zawodowe składa się układ czynności zawodowych powiązanych jednym celem, kończący się określonym wytworem, usługą lub istotną decyzją. W wyniku podziału pracy każdy zawód różni się wykonywanymi zadaniami, na które składają się czynności zawodowe.
Zawód	Jest to zbiór zadań zawodowych wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji i kompetencji (wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło utrzymania.
Zintegrowany System Kwalifikacji (ZSK)	Wyodrębniona część Krajowego Systemu Kwalifikacji, w której obowiązują określone w ustawie standardy opisywania kwalifikacji oraz przypisywania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji, zasady włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i ich ewidencjonowania w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji (ZRK), a także zasady i standardy certyfikowania kwalifikacji oraz zapewniania jakości nadawania kwalifikacji. Informacje o ZSK są dostępne pod adresem: https://www.kwalifikacje.gov.pl
Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji (ZRK)	Rejestr publiczny prowadzony w systemie teleinformatycznym ewidencjonujący kwalifikacje włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Informacje o ZRK są dostępne pod adresem: https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl

7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe)

Lp.	Nazwa pojęcia	Definicja	Źródło
1	Analiza odchyłeń	Narzędzie controllingu pozwalające precyzyjnie wskazać, w którym obszarze należy poszukiwać przyczyn niższej rentowności operacyjnej firmy.	Karnicki J.: Planowanie i analiza odchyłeń. „Finanse i controlling” 28/2013
2	Analiza wewnętrzna	Narzędzie zarządzania strategicznego stosowane w celu uogólnienia informacji, poszukiwania „prawdziwego obrazu firmy”, oceny informacji i podjęcia decyzji wynikających z analizy.	Kosowski P.: Analiza ekonomiczna. Materiały dla uczestników studium, 2009: http://evplus.nazwa.pl/pdpl/analizaekonomiczna.pdf [dostęp: 10.07.2018]

3	Biegły rewident (audytor)	To osoba uprawniona do badania sprawozdań finansowych. Działa w oparciu o ustawę o biegłych rewidentach i ich samorządzie. Głównym przedmiotem działalności biegłych rewidentów jest badanie sprawozdań finansowych.	Ustawa o rachunkowości (Dz. U. 1994 r. Nr 121, poz. 591, z późn. zm.). http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19941210591/U/D19940591Lj.pdf [dostęp: 10.07.2018]
4	BSC (Zrównoważona Karta Wyników)	BSC jest narzędziem wspierającym wdrożenie długookresowej, skutecznej strategii. System ten umożliwia orientację na najważniejsze aspekty przedsiębiorstwa i opiera się na podejmowaniu działań monitorujących oraz kontrolnych, co zapewnia efektywność realizowanych długofalowych działań. Ukierunkowanie BSC na czynności kontrolujące pozwala na szybsze zweryfikowanie błędów oraz podjęcie działań naprawczych.	https://www.iso.org.pl/uslugi-zaradzania/wdrazanie-systemow/zaradzanie-strategiczne/zrownowazona-karta-wynikow-bsc [dostęp: 10.07.2018]
5	Budżetowanie	Narzędzie efektywnego zarządzania przedsiębiorstwem. Jako narzędzie rachunkowości zarządczej wykorzystywane jest do okresowego planowania, koordynacji działań i współpracy, komunikowania zamierzeń, dostarczania podstaw do kontroli i oceny dokonań oraz opracowywania systemów motywacyjnych.	Świdarska G.K. (red.): Controlling kosztów i rachunkowość zarządcza. Difin, Warszawa 2010
6	Budżet przedsiębiorstwa	Zestawienie wpływów i wydatków pieniężnych pojedynczej firmy dotyczące pewnego okresu i podlegające stopniowemu uszczegóławianiu.	Begg D., Fischer S., Dornbusch R.: Makroekonomia. PWE, Warszawa 2007
7	Controlling operacyjny	Narzędzie zarządzania operacyjnego i taktycznego używane do realizacji krótkoterminowych celów takich jak zapewnienie rentowności i sprawności działania i efektywne wykorzystanie zasobów.	Nesterak J., Kowalski M., Czerniachowicz B.: Controlling strategiczny w praktyce przedsiębiorstw działających w Polsce. Stowarzyszenie Krakowska Szkoła Controllingu, Kraków 2016
8	Controlling strategiczny	Narzędzie zarządzania strategicznego używane do realizacji długookresowych celów takich jak rozwój przedsiębiorstwa, wzrost jego wartości i dostosowanie go do zmieniającego się otoczenia.	Nesterak J., Kowalski M., Czerniachowicz B.: Controlling strategiczny w praktyce przedsiębiorstw działających w Polsce. Stowarzyszenie Krakowska Szkoła Controllingu, Kraków 2016
9	Działania naprawcze	Działania operacyjne podejmowane na podstawie zidentyfikowanych odchyłeń oraz ich przyczyn. Polegają na wskazaniu środków niwelujących odchylenia i przeciwdziałających ich powstawaniu w przyszłości.	Skowronek-Mielczarek A.: Controlling w nowoczesnym zarządzaniu przedsiębiorstwem. SGH, Warszawa 2003
10	Implementacja strategii	Przystosowanie poprzedniego stanu przedsiębiorstwa do realizacji nowej strategii (inaczej planu strategicznego), osiągnięcia nowego stanu przedsiębiorstwa w odniesieniu do nowego stanu otoczenia (tzw. nowa sytuacja strategiczna) oraz uzyskiwania nowych osiągnięć.	Urbanowska-Sojkin E., Banaszyk P., Witczak H.: Zarządzanie strategiczne przedsiębiorstwem. PWE, Warszawa 2007
11	Międzynarodowy Certyfikat CIMA	Międzynarodowy Certyfikat CIMA (The Chartered Institute of Management Accountants) jest najpopularniejszą na świecie kwalifikacją zawodową z dziedziny rachunkowości zarządczej. Założony w 1919 roku Instytut Rachunkowości Zarządczej CIMA jest czołową i jednocześnie największą organizacją zrzeszającą specjalistów z dziedziny rachunkowości zarządczej.	CIMA (Chartered Institute of Management Accountants), https://www.cimaglobal.com/wybierzcima?gclid=EAIaIQobChMI0OmxxfXP2wiVvk08YCh0oHQDEEAAYAiAAEgJooPD_BwE [dostęp: 10.07.2018]

12	Otoczenie przedsiębiorstwa	Otoczenie przedsiębiorstwa jest sumą czynników i procesów, które funkcjonują w środowisku firmy. Czynniki te mają wpływ na działalność prowadzoną przez przedsiębiorstwo, które stale wchodzi z nimi w różnego rodzaju interakcje. Otoczenie przedsiębiorstwa może generować dla niego zarówno szanse i zagrożenia, dlatego też musi być brane pod uwagę przy budowaniu strategii firmy oraz wyznaczaniu jej celów. Z reguły czynniki składające się na otoczenie przedsiębiorstwa podlegają nieustannym zmianom, konieczne jest więc ich ciągłe monitorowanie.	https://www.findict.pl/slownik/otoczenie-przedsiębiorstwa [dostęp: 10.07.2018]
13	Prognozowanie	Racjonalne, naukowe przewidywanie przyszłych zdarzeń, czyli wnioskowanie o zdarzeniach nieznanych na podstawie zdarzeń znanych. Pozwala na podjęcie przez zarząd firmy działań naprawczych, które nie dopuszczą do negatywnego dla firmy scenariusza.	Pociecha J., Pawełek B., Baryła M., Augustyn S.: Statystyczne metody prognozowania bankructwa w zmieniającej się koniunkturze gospodarczej. Fundacja Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków 2014
14	Programy przetwarzania danych (BI)	In. Business Intelligence (BI) – to system procesów opartych na technologii analizy danych i prezentacji praktycznych informacji, które pomagają kadrze kierowniczej, menedżerom i użytkownikom końcowym w podejmowaniu bardziej świadomych decyzji biznesowych.	http://infotelecom.pl/czym-jest-business-intelligence-bi [dostęp: 10.07.2018]
15	Rachunkowość zarządcza	Proces identyfikacji, pomiaru, analizy, przygotowania i komunikowania informacji (finansowych i operacyjnych) stosowanych przez kierowników do planowania, oceny i kontroli w ramach organizacji oraz do zapewnienia efektywnego wykorzystania zasobów.	Jaruga W.A., Nowak W., Szychta A.: Rachunkowość zarządcza. Koncepcje i zastosowanie. Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi, Łódź 2001
16	Program Hyperion	Oprogramowanie Hyperion Financial Management (HFM) to aplikacja umożliwiająca realizację konsolidacji finansowej i sporządzania raportów. Została zbudowana z wykorzystaniem zaawansowanej technologii internetowej, jest przeznaczona do używania i utrzymywania przez pracowników merytorycznych. Umożliwia osobom odpowiedzialnym szybkie zamknięcie procedury konsolidacyjnej i raportowanie wyników finansowych. Daje także możliwość utrzymania niewielkim kosztem zgodności z międzynarodowymi normami oraz zapewnia wysoki poziom wiarygodności danych.	http://www.codec.pl/systemy-it/oracle/oracle-hyperion-financial-management-hfm [dostęp: 10.07.2018]
17	Program SAP	To zestaw aplikacji przydatnych w planowaniu funkcjonowania danej firmy. Ogólna zasada działania tego typu systemów polega na zbieraniu, analizie i wykorzystaniu zdobytych informacji do podejmowania optymalnych decyzji. Kolejne wersje SAP (ang. Systems Applications and Products in Data Processing) są coraz bardziej rozbudowane i dziś obejmują one praktycznie każdy element działalności firmy oraz dedykowane rozwiązania dla poszczególnych branż. Narzędzia SAP pozwalają na skuteczną kontrolę procesów zachodzących w przedsiębiorstwie, ich analizę oraz dynamiczne wdrażanie odpowiednich rozwiązań.	https://itelligencegroup.com/pl/local-blog/co-to-jest-sap/ [dostęp: 10.07.2018]
18	Sprawozdawczość wewnętrzna	Gromadzenie i przetwarzanie informacji oraz sporządzanie raportów i sprawozdań opisujących różne aspekty działania przedsiębiorstwa.	Nita B.: Finanse, Rynek Finansowe, Ubezpieczenia nr 76, t. 2, 2015

19	Strategia przedsiębiorstwa	Plan, wzorzec, pozycja wobec konkurentów, najlepszy sposób wykorzystania zasobów i kompetencji organizacji oraz zdolność do szybkiego identyfikowania i wykorzystywania szans pojawiających się w otoczeniu. Jest to ciągły i dynamiczny proces podejmowania wyborów w warunkach niepewności zmierzający do długotrwałego rozwoju.	Zakrzewska-Bielawska A.: Strategia przedsiębiorstwa, [w:] A. Zakrzewska-Bielawska (red.), Podstawy zarządzania. Teoria i ćwiczenia. Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2012
20	System zarządzania procesami (ERP)	To zestaw aplikacji przydatnych w planowaniu funkcjonowania danej firmy. Ogólna zasada działania tego typu systemów polega na zbieraniu, analizie i wykorzystaniu zdobytych informacji do podejmowania optymalnych decyzji. Kolejne wersje ERP (ang. Enterprise Resource Planning) są coraz bardziej rozbudowane i dziś obejmują one praktycznie każdy element działalności firmy oraz dedykowane rozwiązania dla poszczególnych branż. Narzędzia ERP pozwalają na skuteczną kontrolę procesów zachodzących w przedsiębiorstwie, ich analizę oraz dynamiczne wdrażanie odpowiednich rozwiązań.	https://itelligencegroup.com/pl/local-blog/co-to-jest-sap [dostęp: 10.07.2018]
21	System zarządzania relacjami z klientami (CRM)	Oprogramowanie CRM (ang. Customer Relationship Managment) to technologia wspomagająca zarządzanie relacjami z klientami. Jest to miejsce, gdzie przechowywane są wszystkie informacje o klientach, partnerach, dostawcach i wszystkich, którzy w jakikolwiek sposób związani są z przedsiębiorstwem. Dzięki takiemu rozwiązaniu w łatwy sposób można sprawdzić historię klienta, zarządzać korespondencją, przygotować i wysłać oferty, wybrać najbardziej opłacalnych klientów, zorganizować pracę handlowców.	https://www.gonetcrm.pl/crm [dostęp: 10.07.2018]
22	Zarządzanie czasem	Zarządzanie czasem to planowanie oraz systematyczne wykonywanie zaplanowanych zadań zmierzających do realizacji wcześniej określonego celu.	https://mfiles.pl/pl/index.php/Zarz%C4%85dzanie_czasem [dostęp: 10.07.2018]

ZASTOSOWANIE INFORMACJI O ZAWODACH

Wsparcie dla pracowników i klientów instytucji rynku pracy w zakresie:

- skutecznego podejmowania decyzji dotyczących wyboru zawodu, pracy/zatrudnienia,
- nabywania nowych lub rozszerzania już posiadanych kompetencji zawodowych,
- zmiany kwalifikacji zawodowych zgodnie z potrzebami rynku pracy,
- dopasowywania treści szkoleń kontraktowanych przez urzędy pracy do potrzeb rynku pracy.

Wsparcie dla różnych grup interesariuszy w zakresie:

- poradnictwa i doradztwa zawodowego,
- tworzenia i aktualizacji ofert szkoleniowych dla rynku pracy,
- dostosowania oferty kształcenia zawodowego do wymagań rynku pracy,
- tworzenia i aktualizacji opisów stanowisk pracy,
- przygotowania lub aktualizacji opisu kwalifikacji rynkowych wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.